

Ds. H. Veldhuis

UIT DE PASTORIE

(SoW-kerkblad, Culemborg, juli 2008)

Statistieken en de Heilige Geest

Onlangs had ik twee studiedagen met een twaalftal bevriende collega's over missionaire gemeenteopbouw. Dat onderwerp leidde tot indringende gesprekken over de toekomst van de christelijke kerk in Nederland en ook over die van onze eigen PKN. Uit deze gesprekken is me vooral bijgebleven hoezeer we allemaal onder de indruk waren van het tempo waarin de kerk in Nederland verdwijnt. Onze predikantengroep werkt verspreid door Nederland, en overal zien we dat ingrijpende proces van kerksluiting, fusie, opheffing predikantsplaatsen en teruglopende kerkgang. Het proces van secularisatie en ontkerkelijking blijft maar doorgaan, onstuitbaar, zo lijkt het wel, en de statistieken die van tijd tot tijd bekend worden spreken duidelijke taal. Zo verloor de PKN vorig jaar 60.000 (!) leden. En de komende 10 jaar zullen ca. 1000 kerken in Nederland gesloten worden, zo is de verwachting, waaronder ook een paar honderd kerkgebouwen van de PKN.

We waren het er met elkaar over eens dat de PKN-kerkleiding de betekenis van zulke statistieken en prognoses onvoldoende onder ogen ziet. De vorige PKN-scriba, ds. Bas Plaisier, riep regelmatig dat we ons niet teveel moeten laten leiden door statistieken, maar moeten vertrouwen op de inspiratie en doorwerking van de Heilige Geest. Het is zeker goed ons diepste vertrouwen te baseren op God en zijn Geest, maar dat is nog geen reden om de harde feiten niet onder ogen te zien en daarop je kerkelijk beleid af te stemmen. De landelijke organisatie van de PKN is druk in de weer met nieuwe missionaire initiatieven en vernieuwing van het jeugdwerk, en dat is prima. Maar laten we niet snel denken dat we het tij van de ontkerkelijking wel zullen keren, - daarvoor werkt dat proces veel te diep door in onze cultuur en onze eigen levensstijl.

Dat merken we ook in het kerkenwerk van onze eigen gemeente. Het kerkbezoek is tamelijk goed, en er zijn veel vrijwilligers. Maar het aantal mensen dat 'maar' zo nu en dan naar de kerk gaat in plaats van (bijna) elke zondag neemt toe. Het aantal vrijwilligers dat bereid is voor langere perioden een taak op zich te nemen, bijvoorbeeld in de kerkenraad, lijkt langzaam aan minder te worden. Er komen meer en grotere vakantieperiodes waarin gemeenteleden weg zijn en dus niet beschikbaar voor kerkenwerk. Onze levens worden meer los-vast, het aanbod van activiteiten (sport, cultuur, verstrooiing) die we leuk en/of nuttig vinden neemt toe. Of we het nu erkennen of niet, we worden steeds meer een consumerende burger, ook in het kerkenwerk.

Ik noem deze dingen hier niet als verkapte vermaningen, maar alleen als duidelijke feiten die we onder ogen moeten zien. Overal in Nederland, ook in Culemborg, zullen we er vroeg of later mee te maken krijgen: kleinere gemeenten, minder predikanten, sluiting van kerkgebouwen, etc. Verschillende van mijn

collega's noemden recente voorbeelden uit eigen ervaring en vertelden over alle pijn en moeite die met zulke processen gepaard gaat.

Wat mij tijdens onze twee studiedagen ook opviel, is dat desondanks geen van ons somber of pessimistisch is over de betekenis van het evangelie voor onze tijd en cultuur. We bleken geen cynische predikanten die hun ambt en werk niet meer zien zitten, integendeel. Net zoals Bas Plaisier vertrouwen we op de kracht van de Geest en de relevante en actuele inhoud van het christelijk geloof die we van binnenuit beleven. Maar wel groeit steeds meer het besef, dat we ons in moeten stellen op kleinere gemeenten en een veel kleinere PKN, met alle gevolgen van dien.

Dat alles leidt onvermijdelijk tot nieuwe bezinning over wat de kerntaken zijn van kerk en gemeente. Waarop moeten we ons concentreren? Welke nieuwe initiatieven zijn nodig, welke activiteiten kunnen we beter afbouwen? Hoe stellen we ons in op onontkoombare ontwikkelingen zonder somber of zelfs cynisch te worden, maar juist nieuwe inspiratie te vinden, ook al is het op kleinere schaal?

Zo'n gesprek over het wezen van kerk-zijn hadden we ook op de laatste consistorie-vergadering. Als we gaan fuseren met de Open Hof zullen we opnieuw moeten kijken naar het pastorale wijkwerk en naar het pastoraat van de predikanten en de ouderenpastor. Welke vormen van pastoraat willen we graag blijven doen als kerntaak van samen-gemeente-zijn? Welke vormen van pastoraat kunnen we nog volhouden met een beperkt aantal vrijwilligers? Om een voorbeeld te geven: het aantal ouderen neemt snel toe, onder wie veel ouderen die alleen zijn en graag bezoek ontvangen. Kunnen we dat bezoekwerk allemaal wel aan? Is en blijft dat een kerntaak? Hebben we daar de mensen voor, hebben we daar het geld voor over?

Nogmaals, ik schrijf deze dingen niet vanuit een sombere houding. Na verscheidene jaren predikantschap is mijn vertrouwen in de blijvende en actuele betekenis van het evangelie eerder gegroeid dan minder geworden, ondanks de neergang van de kerken in Nederland. En ook al is het bijna schokkend mee te maken dat ontkerkelijking zo snel gaat, het kan ook zuiverend en inspirerend werken, als we door dat pijnlijke proces worden teruggeworpen op de kernwaarden van geloof, bijbel en kerk-zijn.

Als we maar niet onze kop in het zand steken en denken dat we met wat leuke aansprekende initiatieven, landelijk of plaatselijk, het proces wel zullen keren. Want dan hebben we nog steeds niet in de gaten hoezeer die ontkerkelijking al is doorgedrongen in ons eigen levensgevoel, in onze eigen gezinnen, opvoeding en leefpatronen.

Misschien dat dit laatste stukje wat te denken geeft voor de komende zomervakantie, bijvoorbeeld als het gaat om uw eigen betrokkenheid bij de gemeente, hoe groot of klein die is, welke ontwikkelingen die heeft doorgemaakt, en hoe u of jij in het nieuwe seizoen wel of niet betrokken wilt zijn in de gemeente van Jezus Christus.